

Een inventariserend veldonderzoek
door middel van proefsleuven
in het plangebied Alphensebaan naast nr. 11
te Chaam (gem. Alphen-Chaam)

MARTIJN BINK

Zuidnederlandse Archeologische Notities

XXX

Amsterdam 2021
VUhs archeologie

De serie *Zuidnederlandse Archeologische Notities* is een uitgave van VUhbs archeologie te Amsterdam

Colofon

Opdrachtgever:	Horevoorts Advies b.v.
Project:	Chaam-Alphensebaan naast nr. 11
Gemeente:	Alphen-Chaam
Provincie:	Noord-Brabant
Plaats documentatie:	Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant
Objectcode:	AC-CAB-21
Reg. Nr:	5132195100
Coördinaten:	119.760/390.085 119.770/390.135 119.800/390.130 119.790/390.085
Kaartbladnummer:	50B
Status:	Conceptrapport
Auteur:	drs. M. Bink

ISBN 978-90-8614-821-9

©VUhbs archeologie, Amsterdam, december 2021
VUhbs archeologie, Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

INHOUD

MARTIJN BINK	1
INHOUD	3
SAMENVATTING	4
1 INLEIDING	5
2 VOORONDERZOEK EN HISTORISCHE GEOGRAFIE	7
2.1 INTRODUCTIE	7
2.2 VOORGAANDE ONDERZOEKEN BINNEN EN IN DE OMGEVING VAN HET PLAN GEBIED	7
2.3 HISTORISCHE GEOGRAFIE	8
3 DOELSTELLINGEN	9
3.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN	9
3.2 ONDERZOEKSVRAGEN	9
4 ONDERZOEKSSTRATEGIE	10
4.1 LIGGING VAN DE PROEFSLEUVEN	10
4.2 ONDERZOEKSMETHODE	11
5 LANDSCHAP EN BODEMGESTELDHEID	12
5.1 INLEIDING EN METHODE	12
5.2 HET LANDSCHAP RONDOM HET PLANGEIBED	12
5.3 DE BODEM VAN HET PLANGEBIED	13
6 SPOREN EN STRUCTUREN	15
7 VONDSTEN	20
7.1 ALGEMEEN	20
7.2 AARDEWERK	20
7.3 METAAL	20
8 CONCLUSIE, WAARDERING EN SELECTIEADVIES	22
8.1 CONCLUSIE	22
8.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN	23
8.3 WAARDERING	26
8.3.1 VINDPLAATS 1: EEN GEBOUW MET POTSTAL UIT DE NIEUWE TIJD	26
8.3.2 VINDPLAATS 2: EEN (VIS)VIJVER UIT DE NIEUWE TIJD	27
8.4 SELECTIEADVIES	27
9 LITERATUUR	29
BIJLAGE 1 OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN	30
BIJLAGE 2 SPORENLIJST	31
BIJLAGE 3 VONDSTENLIJST	32

SAMENVATTING

Op 11 november 2021 heeft VUhbS een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Alphensebaan naast nr. 11 te Chaam (gem. Alphen-Chaam). Binnen het plangebied zal woningbouw worden gerealiseerd. De bodemingrepen die daarmee gepaard gaan kunnen eventuele archeologische sporen en vondsten verstoren.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de Alphensebaan zijn sporen aangetroffen van een gebouw met potstal uit de Nieuwe Tijd. Op grond van het aardewerk uit de stal zou de bouw van het gebouw rond 1500 kunnen dateren, maar ook een jongere datering is niet uit te sluiten. Op de oudste kadastrale kaart is het gebouw in ieder geval niet meer aanwezig. Hiermee kan het gebouw grofweg tussen 1500 en 1800 gedateerd worden.

Meer richting de Alphensebaan is een kuil aangetroffen die mogelijk als (vis)vijver kan worden geïnterpreteerd, analoog aan meerdere visvijvers die op de oudste kadastrale kaart zijn afgebeeld langs de Alphensebaan. Deze kuil heeft geen vondstmateriaal opgeleverd, maar op grond van de vulling ligt een datering in de Nieuwe Tijd voor de hand.

Op basis van een waardering van de vindplaatsen conform de KNA, versie 4.1 kan vindplaats 1 kan als behoudenswaardig worden gewaardeerd, vindplaats 2 niet. Voor vindplaats 1 geldt dat deze niet op het gedeelte van het perceel gelegen is waar bodemingrepen gepland zijn. Hierdoor is behoud *in situ* een optie. De voorziene bouw van een nieuwe woning kan doorgang vinden omdat deze de vindplaats niet zal verstoren en de op het achterterrein gelegen vindplaats dient planologisch beschermd te worden.

I INLEIDING

Op 11 november 2021 heeft VUHbs een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd in het plangebied Alphensebaan naast nr. 11 te Chaam (gem. Alphen-Chaam; fig. 1.1). De werkzaamheden werden uitgevoerd in opdracht van Horevoorts advies b.v. Binnen het plangebied zal woningbouw worden gerealiseerd. De bodemingrepen die daarmee gepaard gaan kunnen eventuele archeologische sporen en vondsten verstoren. Om tot een selectiebesluit te kunnen komen met betrekking tot de archeologie binnen het plangebied heeft de gemeente Alphen-Chaam archeologisch onderzoek vereist. Dit rapport presenteert de resultaten van het proefsleuvenonderzoek en zal de aangetroffen vindplaats archeologisch waarderen, teneinde tot een selectieadvies te kunnen komen.

Het plangebied is 1.478 m² groot en ligt ten oosten van Chaam. Het plangebied bevindt zich ten noorden van de Alphensebaan ten westen van huisnummer 11.

Volgens de gemeentelijke archeologische waarden- en verwachtingenkaart heeft het terrein een hoge kans op het aantreffen van vindplaatsen van jagers-verzamelaars en een kans op het aantreffen van vindplaatsen gerelateerd aan bewoning en beakkering door landbouwsamenlevingen.¹ Op de archeologische beleidskaart heeft het onderzoeksgebied waarde 3: hoge kans op vindplaatsen van jager-verzamelaars (gradiëntzones) en voor bewoning en beakkering door landbouwers. Hierbij geldt een onderzoekspllicht bij bodemingrepen groter dan 500 m² en een verstoringsdiepte van meer dan 40 cm.

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd door een team van VUHbs archeologie, Amsterdam. Dit team bestond uit Martijn Bink en Mette van de Merwe. De projectleiding was in handen van Martijn Bink. Het machinaal grondverzet is ingehuurd via Verhoeven-Luijten archeologisch grondwerk. De gemeente Alphen-Chaam wordt archeologisch geadviseerd door regio West-Brabant (mevr. L. Korthorst-Weterings).

De opbouw van dit rapport is als volgt. Na deze inleiding worden allereerst de resultaten van eerder onderzoek binnen en in de directe omgeving van het plangebied besproken. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op de doelstellingen van het onderzoek en hoofdstuk 4 op de onderzoeksstrategie. Hoofdstuk 5 bespreekt het landschap van Tilburg in het algemeen en dat van het plangebied in het bijzonder. In hoofdstuk 6 komen de sporen en structuren van het proefsleuvenonderzoek aan bod, in hoofdstuk 7 de vondsten en in hoofdstuk 8 worden de conclusies op een rij gezet, worden de verschillende vindplaatsen gewaardeerd en wordt tenslotte het selectieadvies gepresenteerd.

¹ Kruithof/Hagens/ van der Feest 2021, 7.

Fig. 1.1. Chaam-Alphensebaan 11. Ligging van de onderzoekslocatie. Schaal 1:25.000 (bron: OpenTopo). Inzet: de ligging van Chaam in Nederland.

Fig. 1.2. Chaam-Alphensebaan 11. Werkzaamheden bij de uitbreiding van proefsleuf 1 (foto: H. de Leeuw).

2 VOORONDERZOEK EN HISTORISCHE GEOGRAFIE

2.1 INTRODUCTIE

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van het in de omgeving uitgevoerde onderzoek en de historische context van het onderzoeksgebied.

2.2 VOORGAANDE ONDERZOEKEN BINNEN EN IN DE OMGEVING VAN HET PLAN GEBIED

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn in het verleden meerdere archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het betreft echter vooral bureau- en booronderzoeken. Het enige gravende onderzoek is in 2015 door RAAP uitgevoerd op ca. 350 m ten noordoosten van het plangebied. In de proefsleuf is een greppel aangetroffen en een fragment baksteen. Daarmee was geen sprake van een archeologische vindplaats. Wel zijn nog enkele oppervlaktevondsten gedaan op het plangebied en ten noorden ervan. Deze zijn echter niet relevant voor onderhavig onderzoek.²

Voorafgaan aan het proefsleuvenonderzoek is binnen het plangebied door Aeres Milieu een bureau- en booronderzoek uitgevoerd.³ Uit het onderzoek is gebleken dat de bodemopbouw binnen het plangebied bestaat uit een AC-profiel. De top van de bodem is niet meer in oorspronkelijke vorm aanwezig. Daarmee is het potentieel archeologisch niveau voor het aantreffen van resten van jagers-verzamelaars niet meer intact. De verwachting voor de periode Laat-Paleolithicum-Mesolithicum is daarom bijgesteld van hoog naar laag. Sporen van meer sedentaire bewoningsvormen met robuustere sporen kunnen naar verwachting nog goed aangetroffen worden. Om deze reden is een vervolgonderzoek, in de vorm van een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.

² Sprengers/Roymans 2012.

³ Kruithof/Haegens/van der Feest 2021.

2.3 HISTORISCHE GEOGRAFIE

Op de oudste kadastrale kaart (ca. 1832) is het onderzoeksgebied gelegen op een groot perceel, dat blijkens de onderlegger in gebruik was als bouwland (fig. 2.1). Destijds had de Alphensebaan nog een slingerend verloop. Ten zuiden van het plangebied was de splitsing met de Sluisstraat als driehoekig plein aanwezig. Het binnenterrein van deze splitsing was in gebruik als visvijver. Ten oosten van het plangebied waren al gebouwen aanwezig. Deze lagen toen nog tegen de Alphensebaan aan.

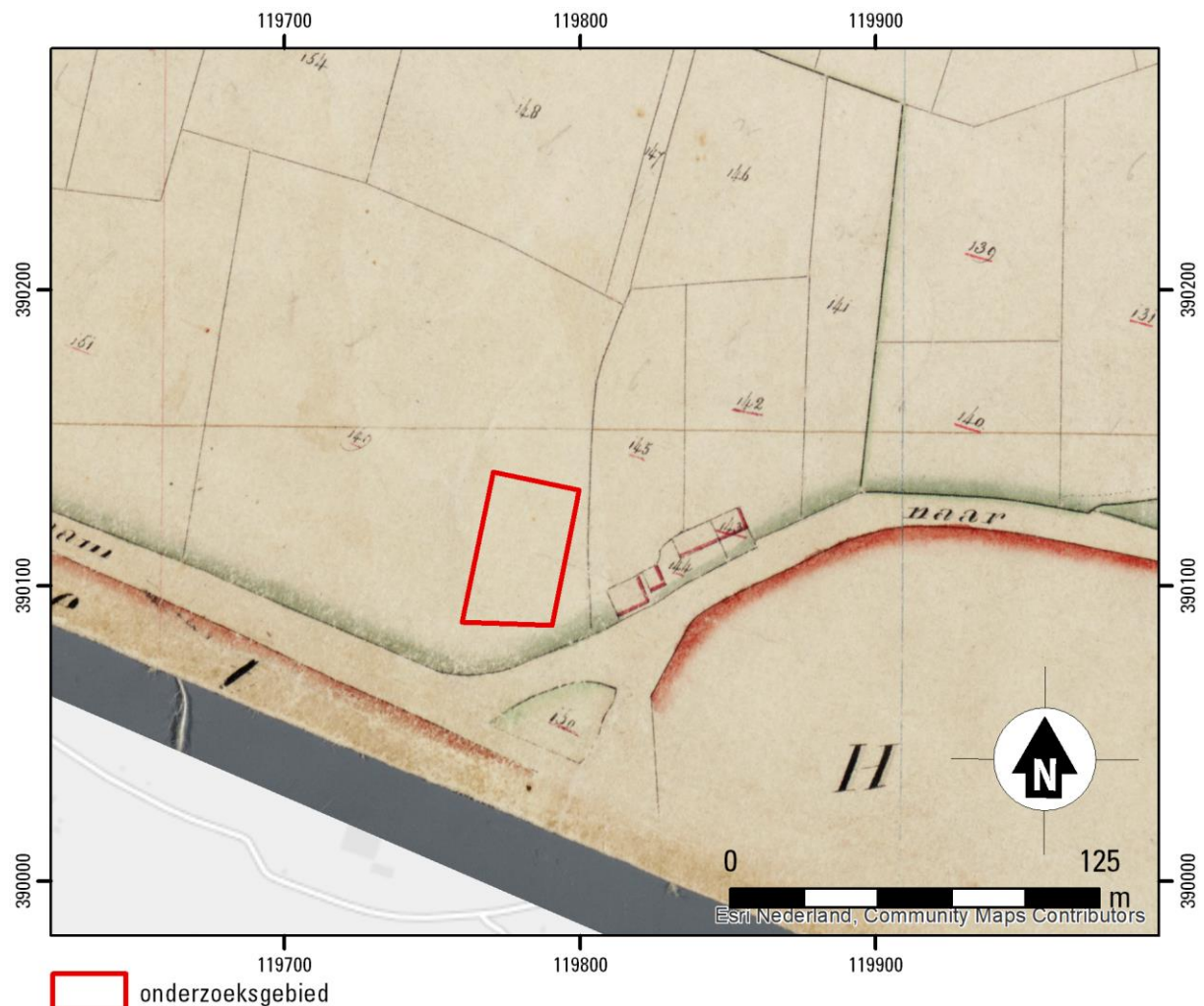

Fig. 2.1. Chaam-Alphensebaan 11. Het plangebied (rood omlijnd) geprojecteerd op de oudste kadastrale kaart (ca. 1832). Schaal 1:2.500.

De huidige boerderij aan de Alphensebaan (hoeve de Meijsberg) is volgens de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) in 1870 gebouwd. Deze overlapt echter wel met de oudere bebouwing die al op de oudste kadastrale kaart wordt weergegeven. De Alphensebaan wordt voor 1948 rechtgetrokken, waarbij de huidige situatie ontstaat.

3 DOELSTELLINGEN

3.1 ALGEMENE DOELSTELLINGEN

Het onderzoek heeft primair tot doel het vast stellen van de aan- of afwezigheid van behoudenswaardige archeologische resten. Het tweede doel van het onderzoek is het bepalen van de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische resten. Het uiteindelijke doel is een advies aan de bevoegde overheid over te brengen ten aanzien van de verder te nemen stappen inzake de archeologie binnen het plangebied aan de hand van een gespecificeerde archeologische verwachting.⁴

3.2 ONDERZOEKSVRAGEN

In het PvE zijn voor onderhavig onderzoek de volgende onderzoeksvragen opgesteld.⁵ Deze vragen zijn beantwoord paragraaf 8.2. Indien onderzoeksvragen op basis van het onderzoek niet kunnen worden beantwoord wordt dit toegelicht.

Algemeen

1. Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?
2. Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?
3. Hoe sluit het onderzoek en de verkregen onderzoeksresultaten aan bij de resultaten van het bureau-onderzoek?

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

4. In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?
5. Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?

Perioden en sites

6. Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?
7. Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?
8. Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:
 - a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing
 - b. de geologische en/of bodemkundige eenheid
 - c. de omvang (inclusief verticale dimensies)
 - d. aard / complextype / functie
 - e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)
 - f. de vondst- en spoordichtheid
 - g. de stratigrafie

⁴ Maas 2021, 8.

⁵ Maas 2021, 9-10.

- h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie
9. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, etc?
 10. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?
 11. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?
 12. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?
 13. Kunnen de aangetroffen archeologische (bebouwings)sporen worden gekoppeld aan de bebouwing die is afgebeeld op de historische kaarten? Zo niet, kan daarvoor een verklaring worden gegeven?

Landschap en bodem

14. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?
15. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied?
16. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

4 ONDERZOEKSSTRATEGIE

4.1 LIGGING VAN DE PROEFSLEUVEN

Tijdens het onderzoek zijn conform het PvE drie proefsleuven aangelegd (fig. 4.1). Naar aanleiding van de resultaten van deze drie proefsleuven is proefsleuf 1 in zuidelijke en in oostelijke richting uitgebreid met een smallere sleuf om zo de begrenzing van de aangetroffen sporen beter in beeld te krijgen.

De proefsleuven hebben een totale oppervlakte van 172 m² (tabel 4.1). Hiermee is 11,6 % van het onderzoeksgebied onderzocht.

Proefsleuf	Oppervlakte (m ²)
1	95
2	38
3	39
TOTAAL	172

Tabel 4.1. Chaam-Alphensebaan 11. Oppervlakte van de proefsleuven.

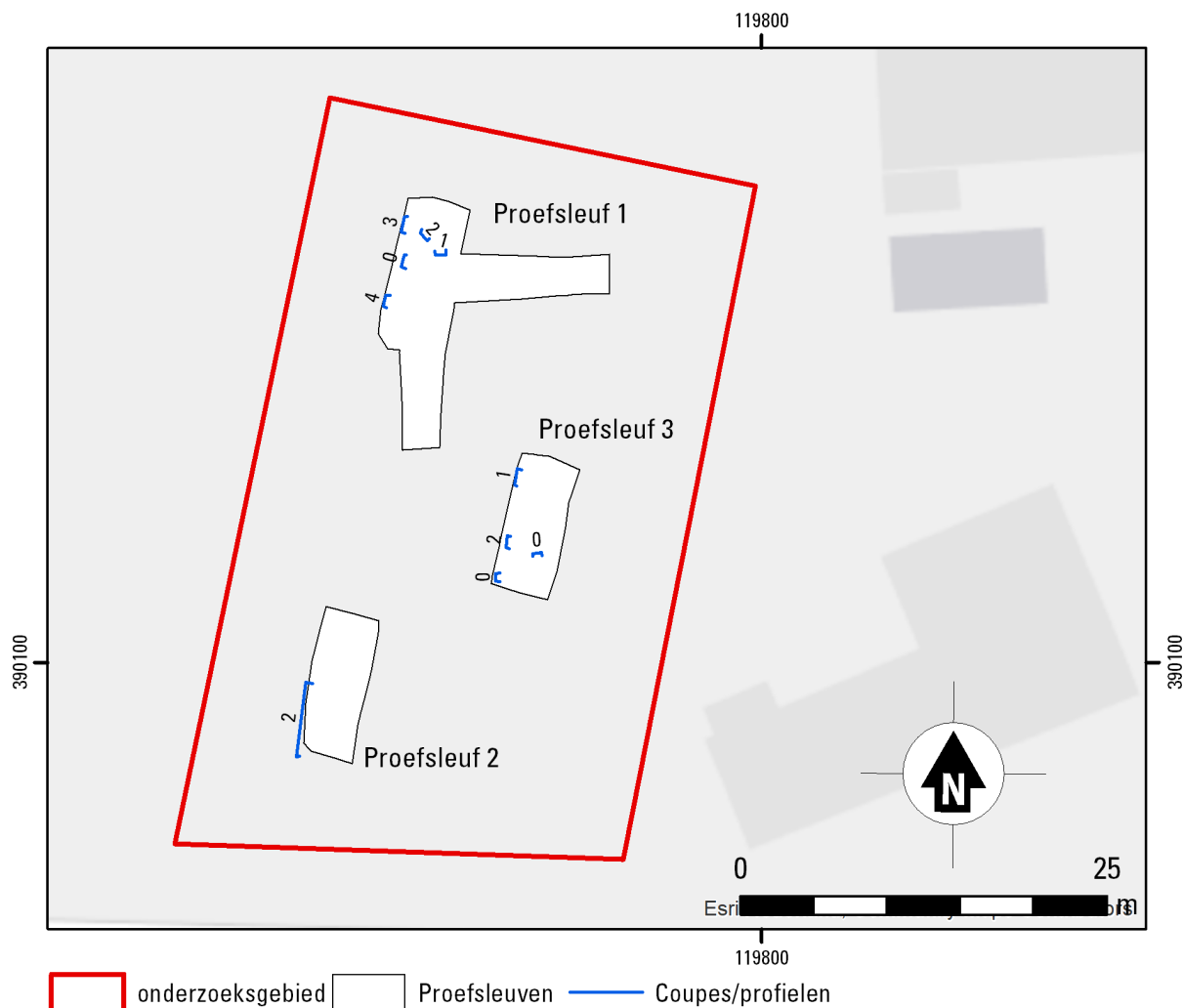

Fig. 4.1. Chaam-Alphensebaan 11. De aangelegde proefsleuven en de locatie van de coupes en profielen. Schaal 1:500.

4.2 ONDERZOEKSMETHODE

De sleuven zijn aangelegd door de bouwvoor en het daaronder liggende oude plaggendek machinaal (mobile kraan met gladde bak) te verwijderen en vervolgens een 'leesbaar' vlak aan te leggen in de C-, of B/C-horizont. De sleuven zijn uitgezet met een GPS-toestel. Standaard hadden de sleuven een lengte van 10 m en een breedte van 4 m. De vlakken zijn digitaal getekend met een GPS-toestel en vervolgens gewaterpast over één raai met tussenafstanden van 5 m. Het maaiveld aan één zijde van elke proefsleuf is eveneens om de 5 m gewaterpast.

De gehele aanleg is begeleid met een metaaldetector. Vondsten afkomstig uit de bouwvoor, het plaggendek en het sporenniveau zijn per laag verzameld. Aanwezige sporen zijn op basis van kleur- en textuurverschillen ingekrast en van de vlakken zijn foto's gemaakt. Alle grondsporen waarvan niet duidelijk was of het om natuurlijke dan wel antropogene sporen ging, zijn gecoupeerd en gedocumenteerd, daarnaast is een representatief deel van de antropogene sporen gecoupeerd. In elke werkput is profielkolom gedocumenteerd, welke is gefotografeerd en analoog is gedocumenteerd op schaal 1:20. In proefsleuf 3 is een langer profiel gedocumenteerd over een daar aanwezige vijver.

5 LANDSCHAP EN BODEMGESTELDHEID

5.1 INLEIDING EN METHODE

Tijdens het onderzoek is fysisch geografisch onderzoek verricht om de landschappelijke context van het plangebied nader te bepalen. Hiervoor zijn de profielen in de proefsleuven gedocumenteerd door middel van kolomopnames. Alle profielen zijn met de hand opgeschaafd, ingekrast en gedocumenteerd. Hierbij zijn zowel lithologische lagen als archeologisch relevante lagen onderscheiden. Hierbij moet gedacht worden aan vegetatieniveaus, vondstlagen, cultuurlagen en eventuele sporen. De bodemopbouw is beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB), die is gebaseerd op NEN5104.⁶

5.2 HET LANDSCHAP RONDOM HET PLANGEIBED

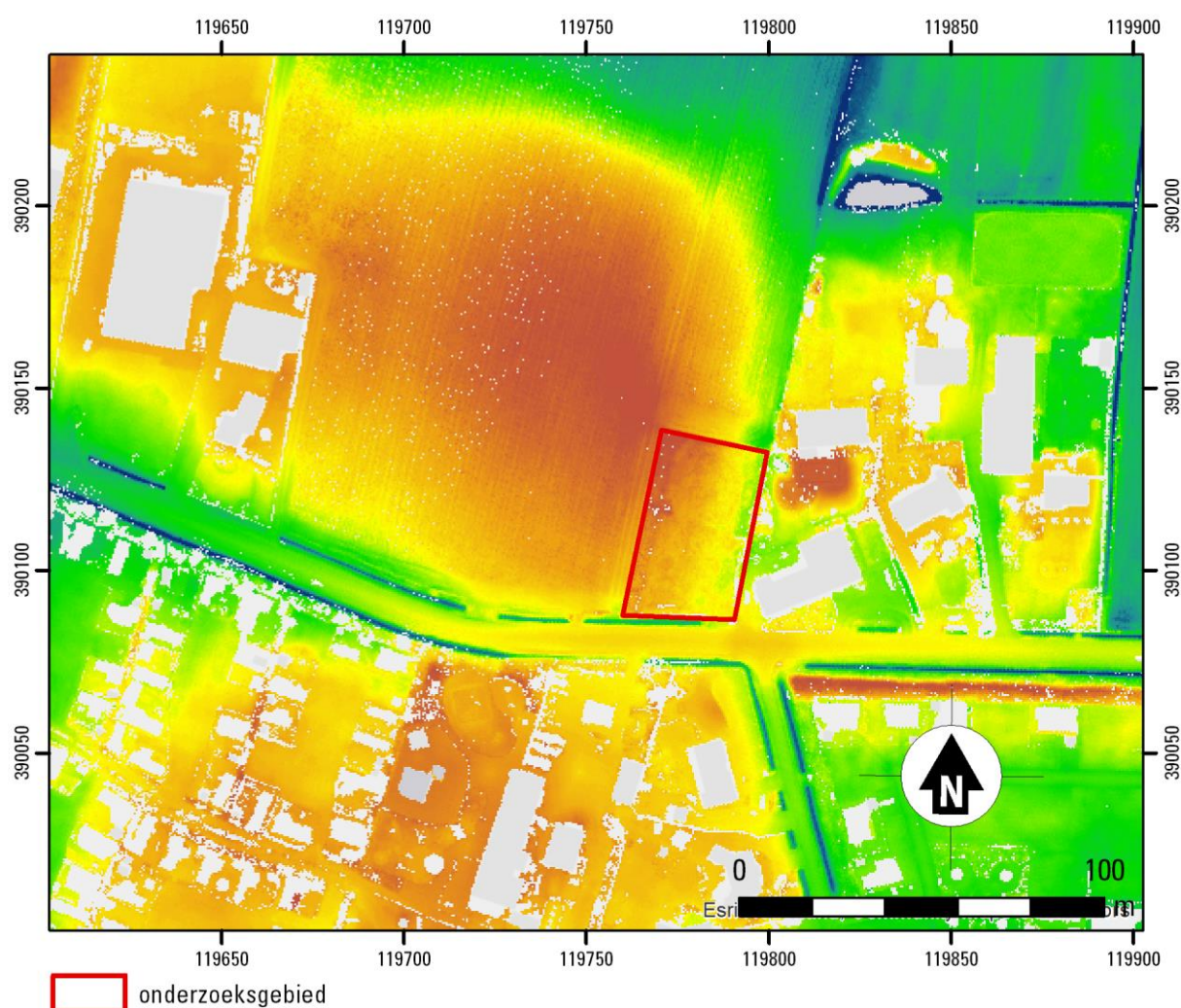

Fig. 5.1. Chaam-Alphensebaan 11. Het onderzoeksgebied geprojecteerd op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Schaal 1:2.000.

Het onderzoeksgebied is gelegen op het Kempisch Hoog, een opheffingsgebied ten zuidwesten van de Roerdalslenk. De ondergrond wordt gevormd door vroeg-Pleistocene zanden van de formatie van Stramproy. Tijdens de laatste ijstijden zijn de zanden gaan stuiven en hebben zich plaatselijk weer

⁶ Bosch 2007; Nederlands Normalisatie Instituut 1989.

nieuwe zandduinen gevormd. Het onderzoeksgebied is gelegen op zo'n dekzandkop (fig. 5.1). Deze kop staat bekend als de Meijsberg, hoewel dit toponiem ook het iets westelijker gelegen gehucht aanduidt.

Op de bodemkaart bevindt het onderzoeksgebied zich op een Hoge zwarte Enkeerdgrond (code EZ23). De geomorfologische kaart plaatst het gebied op een dekzandrug al dan niet voorzien van een oud bouwlanddek (code 3K14; fig. 5.2).

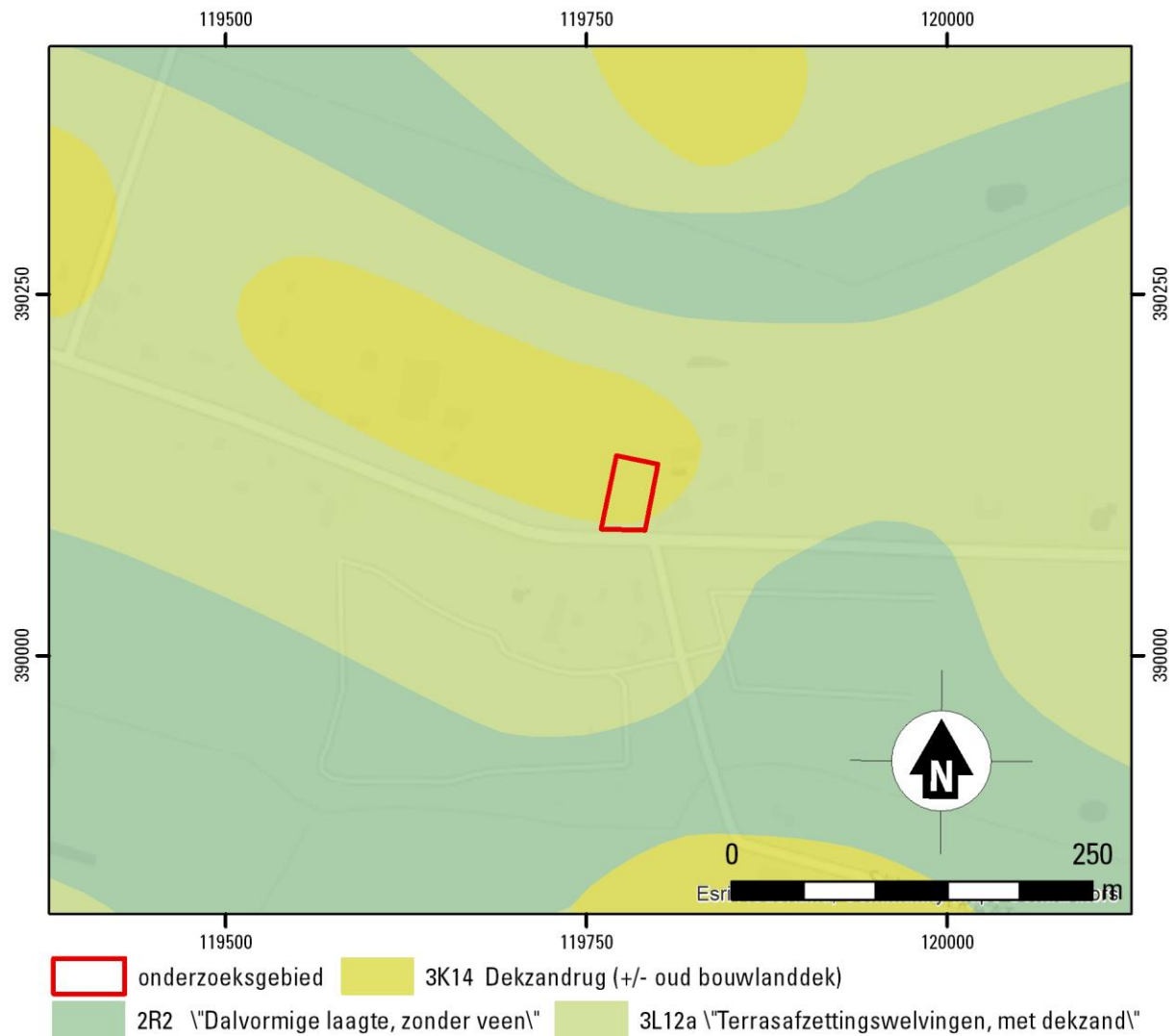

Fig. 5.2. Chaam-Alphensebaan 11. Het onderzoeksgebied op de geomorfologische kaart. Schaal 1:5.000.

5.3 DE BODEM VAN HET PLANGEBIED

Tijdens het proefsleuvenonderzoek is in elke proefsleuf een profielkolom gedocumenteerd. Hiernaast is in proefsleuf 1 nog een tweede profielkolom gedocumenteerd en in proefsleuf 2 een langer profiel over de vijfde spoor 2.002.

Binnen het plangebied zijn twee soorten bodemopbouw aangetroffen (fig. 5.3). In profielen 1.3 en 3.1 is sprake van een bodemopbouw die bestaat uit een humeus pakket met een dikte van ca. 50 cm. Hieronder is een oude akkerlaag aanwezig met een dikte van 10-20 cm. Deze lagen liggen direct op de C-horizont. Van een restant van een oude bodem is nergens sprake. In profielen 1.4 en 2.1 mist de oude akkerlaag. Gezien de spreiding van de verschillende profielen over het onderzoeksgebied is het niet mogelijk om verschillende zones van bodemopbouw vast te stellen. Bovendien is er in beide gevallen sprake van een AC-profiel.

Fig. 5.3. Chaam-Alphensebaan 11. Profiel met oude akkerlaag onder het humeuze dek (links, profiel 2.1) en zonder oude akkerlaag (rechts, profiel 1.4).

6 SPOREN EN STRUCTUREN

Tijdens het proefsleuvenonderzoek zijn 26 spoornummers uitgedeeld (tabel 6.1; fig. 6.1). Hiervan zijn 20 sporen antropogeen en ouder dan ca. 100 jaar. De overige sporen zijn bodemlagen of sporen van natuurlijke oorsprong.

Aard spoor	Aantal
kuil	2
paalkuil	11
potstal	1
ophogingslaag	1
greppel	5
C-horizont	3
natuurlijke verstoring	2
ploegkrassen	1
TOTAAL	26

Tabel 6.1. Chaam-Alphensebaan 11. Overzicht van sporen, verdeeld naar aard en interpretatie.

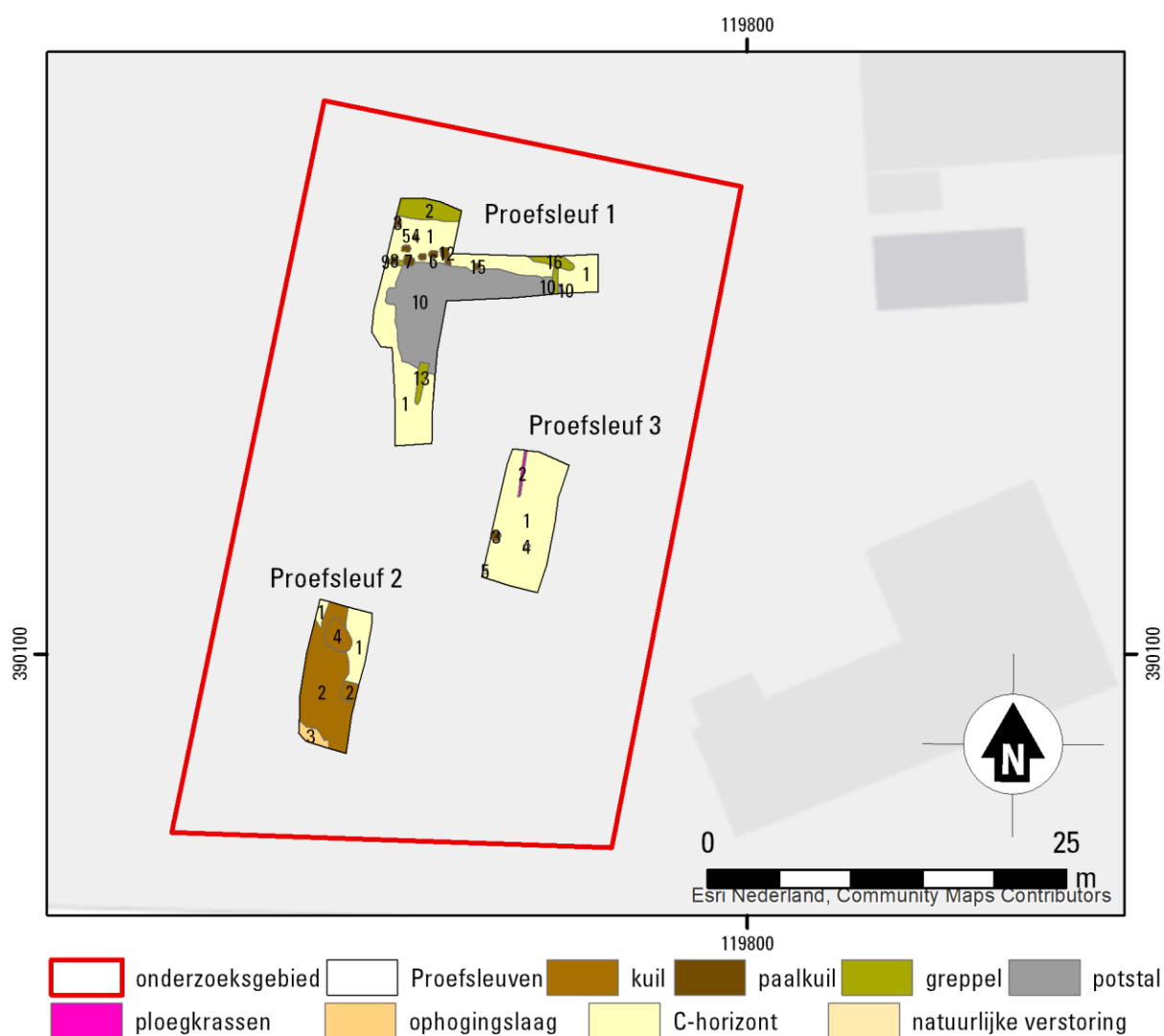

Fig. 6.1. Chaam-Alphensebaan 11. Allesporenkaart. Schaal 1:500.

De meeste archeologisch relevante sporen zijn paalkuilen (11), gevolgd door greppels (5), twee kuilen en een potstal.⁷ Alle sporen kunnen, in de Nieuwe Tijd worden gedateerd.

Waar mogelijk zijn de afzonderlijke grondsporen gedateerd met behulp van vondstmateriaal. Echter, in veruit de meeste gevallen was dit bij gebrek aan vondsten niet mogelijk. In dat geval kon de (hypothetische) toewijzing van sporen aan een periode veelal plaatsvinden op basis van de kleur en samenstelling van de spoorvulling. Daarnaast kan ook de associatie met andere (gedateerde) sporen of de meer algemene vondstenspreiding een rol spelen in de datering van sporen.

Fig. 6.2. Chaam-Alphensebaan 11. Postal S 1.010 en kuilen in het vlak van proefsleuf 1.

Fig. 6.3. Chaam-Alphensebaan 11. Vijver spoor 2.002 in het vlak.

⁷ De sporenlijst is als bijlage 2 opgenomen.

De meeste sporen bevinden zich in proefsleuf 1, inclusief de uitbreidingen. Hier werden enkele greppels, een tiental paalkuilen en een grote rechthoekige kuil aangetroffen. Deze kuil, spoor 1.010 kan waarschijnlijk worden geïnterpreteerd als een potstal uit de Nieuwe Tijd. De stal heeft een lengte van circa 11,5 m en een breedte van ca. 7,5 m. De stal heeft, op basis van enkele boringen met de zandguts nog een diepte van 20 cm onder het vlak. Ten noorden van de potstal zijn meerdere paalkuilen herkend. Deze kunnen de wand van een gebouw representeren.

Aan de westzijde van de potstal loopt een ondiepe greppel in westelijke richting. In zuidelijke richting is de proefsleuf uitgebreid om de begrenzing van de stal te bereiken. In deze uitbreiding is verder alleen een ondiepe greppel (spoor 1.013) aangetroffen. Vervolgens is de sleuf in oostelijke richting uitgebreid om ook hier een begrenzing vast te stellen. Hier is nog een tweetal greppels (sporen 1.017 en 1.018) aangetroffen die beide jonger zijn dan de stal.

In het noorden van de proefsleuf is tenslotte nog een brede greppel aangetroffen. Deze greppel kon niet over de gehele breedte blootgelegd worden, maar de greppel heeft binnen de proefsleuf een diepte van 40 cm onder het vlak. De greppel ligt parallel aan het gebouw en dateert, gezien de vulling en kleur uit dezelfde periode.

Fig. 6.4. Chaam-Alphensebaan 11. Profiel over de vijver spoor 2.002.

In proefsleuf 2 werd een tweetal kuilen aangetroffen. Eén van deze kuilen (spoor 2.004) is vrij recent met een homogene donkere esdevulling, vermoedelijk is deze kuil ook als recente verstoring in het profiel aangetroffen (fig. 6.5, spoor 2.999). De tweede kuil (spoor 2.002) is erg groot. De kuil beslaat driekwart van de proefsleuf en loopt in westelijke en zuidelijke richting door. Na het dichten van de kuil is de ontstane nazakking opgevuld met een pakket geel zand (spoor 3.003). Over de kuil is een profiel aangelegd (fig. 6.4; 6.5).

Deze kuil is waarschijnlijk te interpreteren als een vijver. Wanneer geprojecteerd op de oudste kadastrale kaart valt deze vijver precies in de oksel van de bocht die de Alphensebaan hier toen maakte (fig. 6.6). De vijver zou hiermee een ovaal-ronde vorm kunnen hebben met een diameter van circa 35-40 m. Aan de overzijde van de Alphensebaan, binnen de driehoek die de Alphensebaan en de Sluisstraat hier vormen, is ook een vijver gelegen die, volgens de Onderliggende Aanwijzende Tafels, als visvijver in gebruik was. Verder naar het westen zijn op deze kaart ten noorden van de Alphensebaan op hetzelfde kaartblad nog negen vijvers aangegeven die eveneens als visvijver in gebruik waren (fig. 6.7).

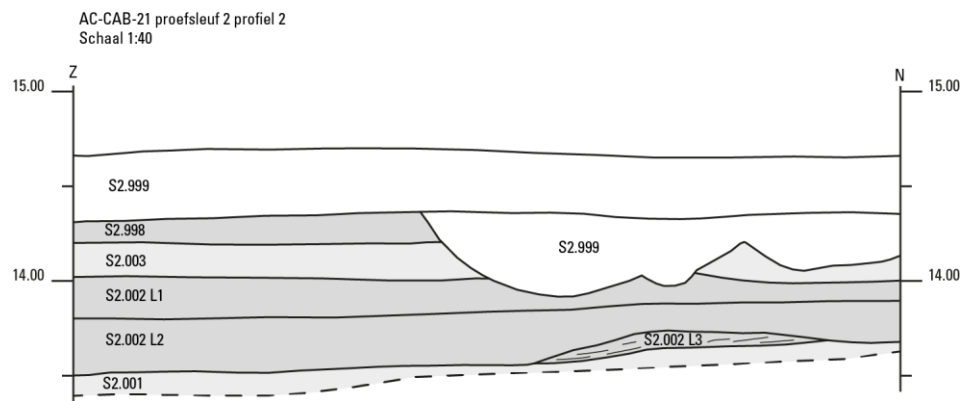

Fig. 6.5. Chaam-Alphensebaan 11. Profieltekening over de vijver spoor 2.002. Schaal 1:40.

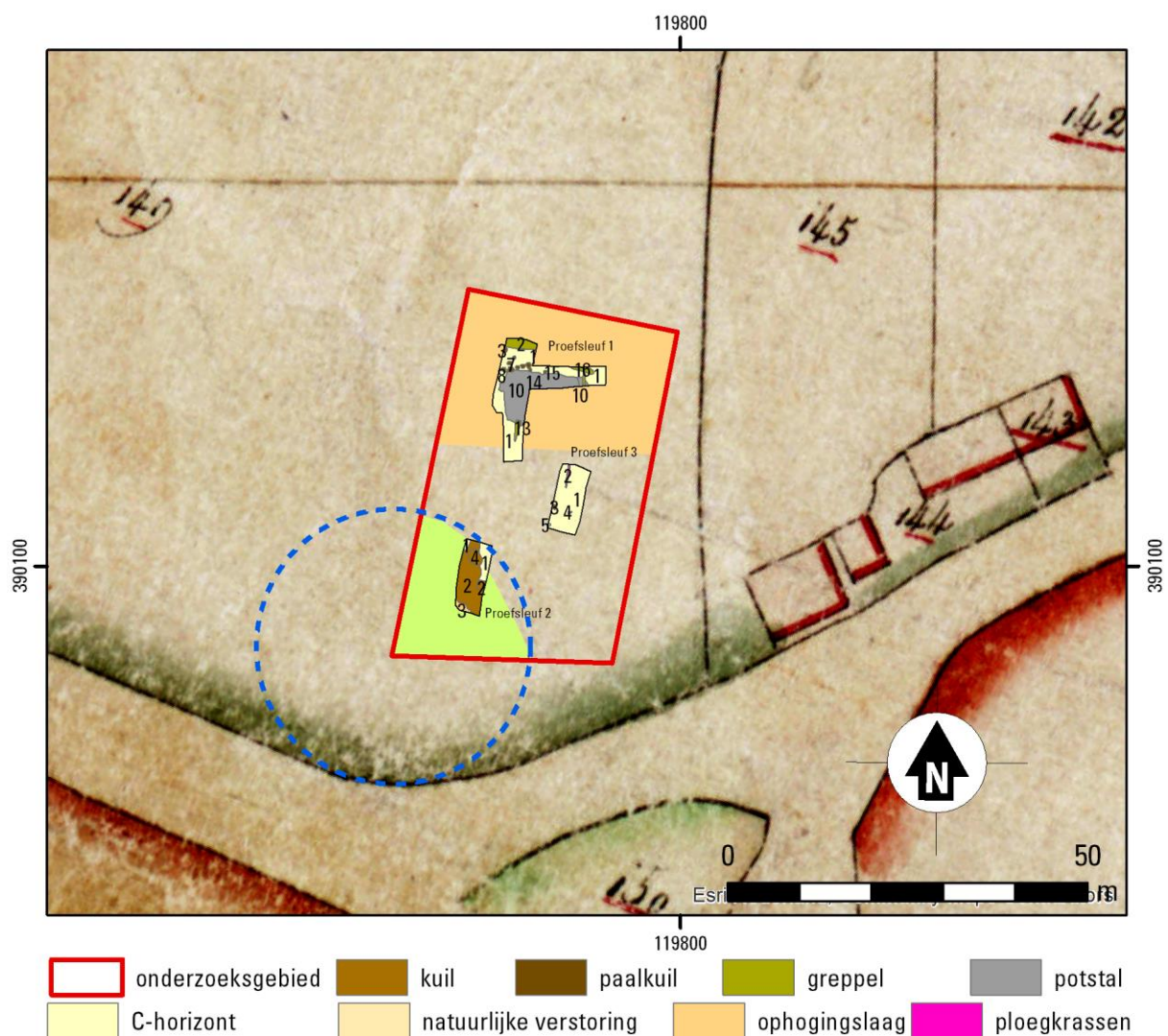

Fig. 6.6. Chaam-Alphensebaan 11. Vermoedelijke ligging van de aangetroffen visvijver (blauwe stippellijn) ten opzichte van de oudste kadastrale kaart. Schaal 1:1.000.

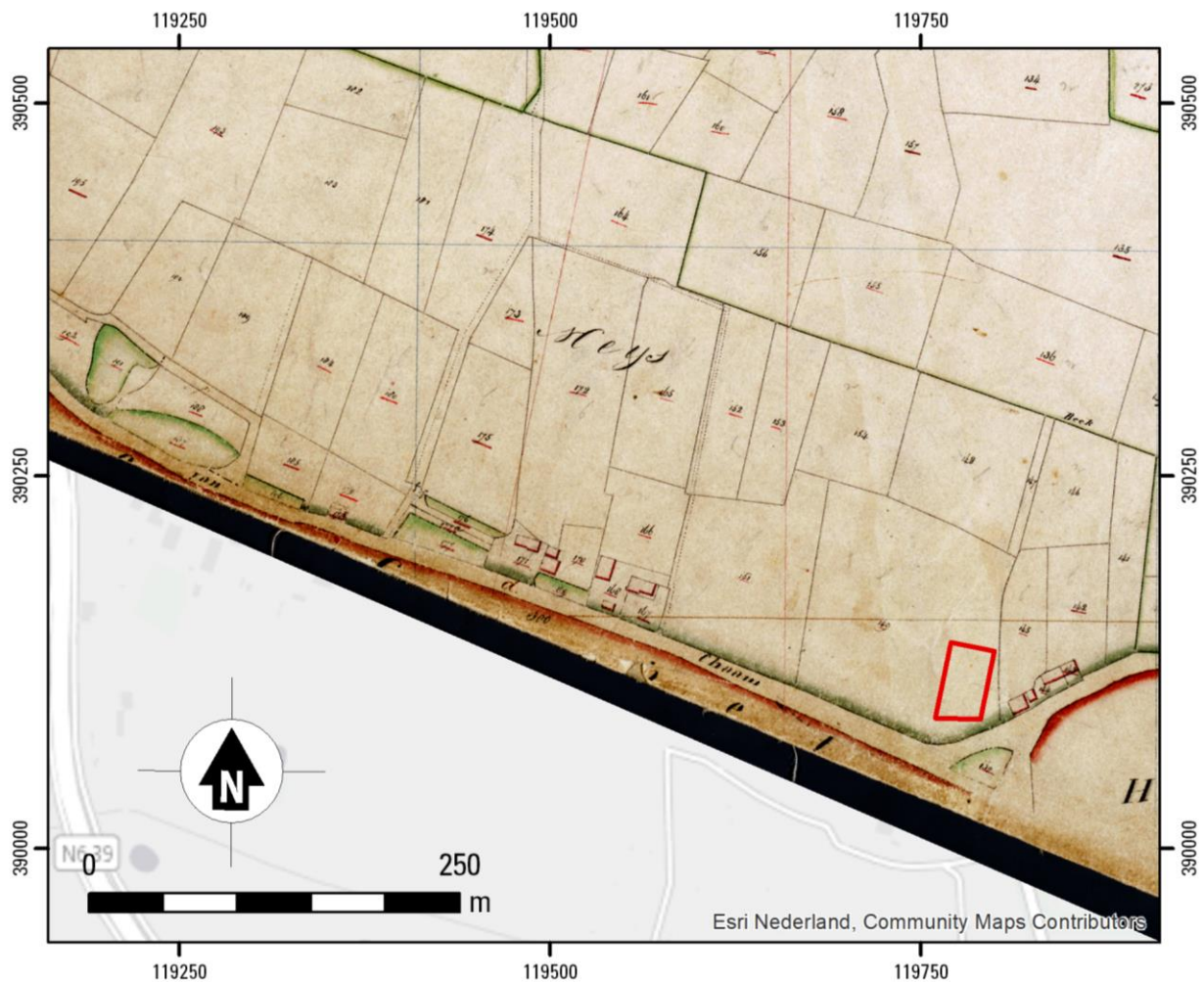

Fig. 6.7. Chaam-Alphensebaan 11. Visvijvers op de oudste kadastrale kaart. Schaal 1:5.000.

In proefsleuf 3 is, naast een recent ploegspoor een drietal mogelijke (paal)kuilen aangetroffen (fig. 6.8). Deze sporen zijn gecoupeerd, waarbij twee sporen natuurlijke verstoringen bleken. Het derde spoor (2.003) was wel een duidelijke paalkuil met een diepte van 42 cm.

Fig. 6.8. Chaam-Alphensebaan 11. Het vlak van proefsleuf 3.

7 VONDSTEN

7.1 ALGEMEEN

Het proefsleuvenonderzoek heeft een twintigtal vondsten opgeleverd (zie tabel 7.1 voor een overzicht).⁸ Het overgrote deel van de vondsten betreft aardewerk (18 fragmenten). Verder zijn er nog twee vondsten van metaal aangetroffen.

. Alle vondsten zijn afkomstig uit sporen, met uitzondering van een voorwerp van ijzer en ander metaal, dat uit de bouwvoor afkomstig is.

Inhoud	Aantal	Gewicht (g)
aardewerk	18	261
metaal gemengd	1	123
metaal non-ferro	1	8
TOTAAL	20	392

Tabel 7.1. Chaam-Alphensebaan 11. Overzicht van de vondsten, verdeeld naar categorie.

7.2 AARDEWERK

Tijdens het onderzoek zijn 18 scherven aardewerk aangetroffen met een totaal gewicht van 261 gram. Het merendeel van het aardewerk is roodbakkend aardewerk (17 scherven). De laatste scherf is een scherf steengoed.

Het meeste aardewerk is afkomstig uit de potstal S1.011 (14 scherven). Hiervan zijn 13 scherven roodbakkend. Er zijn geen herkenbare types aangetroffen, wel is een kop, een grape en een vetvanger herkend. Hiernaast is een scherf steengoed uit Siegburg aangetroffen in de potstal. Als complex lijkt het aardewerk te dateren rond 1500, hoewel niet uitgesloten kan worden dat de twee scherven die voor 1500 dateren opspit zijn en dat het geheel jonger is.

Kuil 2.002 heeft drie scherven roodbakkend aardewerk opgeleverd. Hier is een kop herkend. De datering van dit aardewerk lijkt gelijk te zijn aan die van de potstal. Als laatste is nog één scherf Roodbakkend aardewerk in paalkuil 1.008 aangetroffen. Deze scherf is verder niet te dateren.

7.3 METAAL

Tijdens het onderzoek zijn twee vondsten van metaal gedaan. Eén vondst betreft een pistoletkogel van lood (V7) die werd aangetroffen in de vulling van potstal 1.011. Musketkogels dateren van het einde van de 15e eeuw tot in de negentiende eeuw.

Fig. 7.1. Chaam-Alphensebaan 11. Voorwerp van meerdere metaalsoorten, mogelijk te relateren aan WO-II.

⁸ Zie bijlage 3 voor de vondstenlijst.

De tweede vondst (V2) betreft een dubbele buis met een soort voetje. De vondst werd tijdens de aanleg van proefsleuf 2 met de metaaldetector opgespoord en verzameld omdat deze mogelijk aan de tweede wereldoorlog te relateren leek. De vondst is afkomstig uit de bouwvoor en heeft geen relatie tot de aangetroffen grondsporen. De vondst zal nog worden gereinigd om tot een determinatie te komen.

8.1 CONCLUSIE

Tijdens het proefsleuvenonderzoek aan de Alphensebaan zijn sporen aangetroffen van een gebouw met potstal uit de Nieuwe Tijd (vindplaats 1; fig. 8.1). Op grond van het aardewerk uit de stal zou de bouw van het gebouw rond 1500 kunnen dateren, maar ook een jongere datering is niet uit te sluiten. Op de oudste kadastrale kaart is het gebouw in ieder geval niet meer aanwezig. Hiermee kan het gebouw grofweg tussen 1500 en 1800 gedateerd worden.

Meer richting de Alphensebaan is een kuil aangetroffen die mogelijk als (vis)vijver kan worden geïnterpreteerd (vindplaats 2; fig. 8.1), analoog aan meerdere visvijvers die op de oudste kadastrale kaart zijn afgebeeld langs de Alphensebaan. Deze kuil heeft geen vondstmateriaal opgeleverd, maar op grond van de vulling ligt een datering in de Nieuwe Tijd voor de hand.

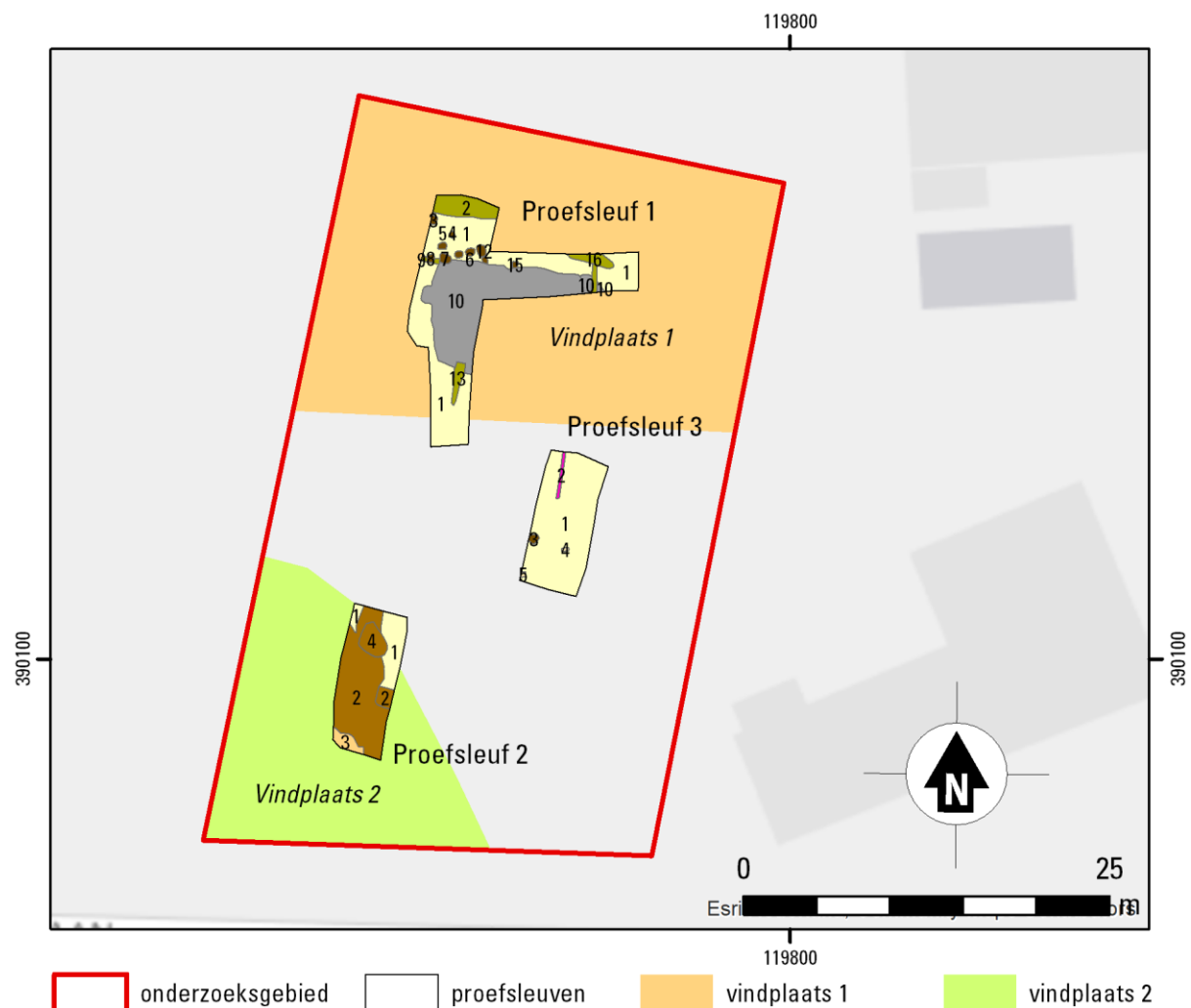

Fig. 8.1. Chaam-Alphensebaan 11. Begrenzing van de vindplaatsen. Schaal 1:500.

Algemeen

1. *Zijn er archeologische resten (sporen, structuren, vondsten) in de bodem aanwezig, of zijn er aanwijzingen dat deze hier verwacht mogen worden?*

Binnen het onderzoeksgebied zijn een gebouw met potstal en een vijver aangetroffen.

2. *Indien het onderzoek geen archeologische resten of beperkte archeologische fenomenen (bijvoorbeeld alleen losse vondsten) oplevert, welke verklaring is hiervoor dan te geven? Is er (bijvoorbeeld) sprake van: aantoonbare afwezigheid van bewoning en / of actief landgebruik, verstoring van antropogene aard, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door bodemprocessen, beperking van de archeologische waarnemingsmogelijkheden door werk- of weersomstandigheden?*

N.v.t.

3. *Hoe sluit het onderzoek en de verkregen onderzoeksresultaten aan bij de resultaten van het bureau-onderzoek?*

De aangetroffen resten vallen binnen de verwachting die op basis van het vooronderzoek is opgesteld.

Gaafheid en conservering van de vindplaatsen

4. *In welke lagen, zones of gebieden bevinden zich gave en goed geconserveerde archeologische resten of waar zijn ze te verwachten?*

De archeologische resten bevinden zich langs de Alphensebaan en op de achterste helft van het onderzoeksgebied.

5. *Wat is de mate van conservering en gaafheid van de archeologische resten?*

De archeologische resten hebben een conservering en gaafheid die vergelijkbaar zijn met de meeste vindplaatsen in Zuid-Nederland.

Perioden en sites

6. *Indien er archeologische resten aanwezig zijn, kunnen er binnen de vindplaats aparte sites onderscheiden worden, en zo ja, op welke gronden?*

Binnen het onderzoeksgebied zijn een (vis)vijver en een gebouw aangetroffen. Of tussen beide fenomenen een relatie bestaat kan op grond van het onderzoek niet vastgesteld worden. Beide fenomenen hebben wel grofweg dezelfde datering (Nieuwe Tijd).

7. *Wat is de begrenzing en de ruimtelijke spreiding, zowel in horizontale als verticale zin, van de sites en wat is de onderlinge samenhang?*

De vindplaatsen worden afgedekt door een (es)dek van 40-70 cm dikte. Het gebouw beslaat grofweg de achterste helft van het onderzoeksgebied. De vijver de zuidwestelijke hoek van het onderzoeksgebied.

8. *Wat is per archeologische site in het onderzoeksgebied:*

Vindplaats 1

a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing

De vindplaats bevindt zich in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied. Mogelijk loopt de vindplaats nog verder door buiten het onderzoeksgebied. De vindplaats wordt afgedekt door een humeus dek dat een dikte van circa 60 cm heeft.

b. de geologische en/of bodemkundige eenheid

De vindplaats bevindt zich op een dekzandkop, waarop een (dun) humeus dek aanwezig is. Bodemkundig is het gebied gekarteerd als hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ23).

c. de omvang (inclusief verticale dimensies)

Binnen het onderzoeksgebied heeft de vindplaats een lengte van 30 m bij een breedte van 23,5 m. Het kan echter niet uitgesloten worden dat de vindplaats tot buiten het onderzoeksgebied doorloopt.

d. aard /complextype / functie

De vindplaats is een gebouw met potstal. Mogelijk betreft het een boerderij, maar het kan ook een losstaande stal zijn. Hiermee valt het onder het complextype niet-opgehoogde nederzetting zonder stedelijk karakter.

e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)

De vindplaats bestaat uit een verdiepte (pot)stal met bijbehorende greppels en (paal)kuilen. Op grotere schaal zal het gebouw deel uit gemaakt hebben van een erf, waarbij nog één of meerdere hoofd of bijgebouwen behoord kunnen hebben en één of meerdere waterputten.

f. de vondst- en spoordichtheid

De spoordichtheid betreft 0,16 sporen per m². Dit is voor de zandgronden een middelhoge dichtheid. De vondstdichtheid betreft 0,17 vondsten per m². Dit is, gezien de datering in de Nieuwe Tijd, relatief laag.

g. de stratigrafie

De sporen worden afgedekt door een humeus dek dat bestaat uit twee lagen: een humeus dek van 40 tot 50 cm dikte, waaronder een oudere, sterk gebioturbeerde, akkerlaag van 10-15 cm dikte aanwezig is. In delen van het onderzoeksgebied ontbreekt de oudere akkerlaag ook.

h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie

De aangetroffen sporen dateren uit de Nieuwe Tijd. Mogelijk start de bewoning al rond 1500. Het einde van de bewoning is in ieder geval voor de opname van de oudste kadastrale kaart in 1827.

Vindplaats 2

a. de ligging (inclusief diepteligging) en begrenzing

De vindplaats bevindt zich in het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied. Waarschijnlijk loopt de vindplaats in zuidelijke richting door buiten het onderzoeksgebied. De grens zal dan in de buurt van de vroegere loop van de Alphensebaan liggen. De vindplaats wordt afgedekt door een humeus dek dat een dikte van ca. 50 cm heeft.

b. de geologische en/of bodemkundige eenheid

De vindplaats bevindt zich op een dekzandkop, waarop een (dun) humeus dek aanwezig is. Bodemkundig is het gebied gekarteerd als hoge zwarte enkeerdgronden (zEZ23).

c. de omvang (inclusief verticale dimensies)

Binnen het onderzoeksgebied heeft de vindplaats een lengte en breedte van 19 m. Gezien de ligging ten opzichte van de oudste kadastrale kaart (fig. 6.6) kan worden vermoed dat de vindplaats een diameter van circa 35 m heeft.

d. aard /complextype / functie

De vindplaats betreft een kuil, die waarschijnlijk als vijver gediend heeft. Dergelijke vijvers kunnen hebben gediend als visvijver, zoals de vijver die volgens de oudste kadastrale kaart aan de overzijde van de Alphensebaan lag, maar ook als blusvijver.

e. de samenstelling van de archeologische resten (grondsporen en mobilia)

De vindplaats bestaat uit een zeer grote, vermoedelijk rond/ovale kuil. In de kuil zijn vooralsnog geen vondsten aangetroffen.

f. de vondst- en spoordichtheid

De vindplaats bestaat uit één grondspoor. Van een spoordichtheid valt dan ook niet te spreken. Er zijn (nog) geen vondsten in de kuil aangetroffen. De vondstdichtheid zal dan ook laag zijn.

g. de stratigrafie

De kuil wordt afgedekt door een akkerlaag van 50 cm dikte. Hieronder is een ophogingslaag bestaande uit geel zand met een dikte van 10 – 20 cm aanwezig. De kuil heeft onder dit niveau nog een diepte van 55 cm.

h. de ouderdom, periodisering, typochronologische classificatie

Op grond van kleur en structuur van de vulling dateert de vijver in de Nieuwe Tijd. De vijver zal zijn gedempt voor de opname van de oudste kadastrale kaart in 1827.

9. Zijn er aanwijzingen voor landgebruik (off-site-patronen) in de zin van wegen, percelering, akkers, grondstofwinning, etc?

Er zijn enkele greppels aangetroffen die mogelijk een percelering representeren, maar die ook bij het gebouw kunnen horen.

10. Zijn er aanwijzingen voor agrarische en/of ambachtelijke activiteiten? Zo ja, waaruit blijkt dat en welke kenmerken zijn hieraan naar analogie van vraag 3 aan te geven?

Vindplaats 2, die onder vraag 3 reeds werd beschreven, betreft waarschijnlijk een visvijver.

11. Kunnen meerdere bewoningsfasen onderscheiden worden? Zo ja in welke mate zijn deze aaneensluitend?

Hiervoor zijn geen aanwijzingen aangetroffen.

12. Wanneer en waarom zijn de sites en de vindplaats in zijn geheel verlaten of in onbruik geraakt?

Op de oudste kadastrale kaart (1827) is geen gebouw of visvijver meer weergegeven. Deze zullen dus voor die tijd buiten gebruik zijn genomen.

13. Kunnen de aangetroffen archeologische (bebouwings)sporen worden gekoppeld aan de bebouwing die is afgebeeld op de historische kaarten? Zo niet, kan daarvoor een verklaring worden gegeven?

Of er een relatie is tussen het gebouw en de naastgelegen boerderij(en) kan niet worden vastgesteld. Wel zal de bebouwing in algemene zin deel uit gemaakt hebben van de bebouwing rondom de splitsing van de Alphensebaan en de Sluisstraat.

Landschap en bodem

14. Wat is de fysieklandschappelijke ligging van de sites (geologie, bodemkunde, geomorfologie, afstand tot water, reliëf)?

De vindplaatsen zijn gelegen op een dekzandkop met een (dun) esdek. Deze dekzandkop is lokaal het hoogste punt in de omgeving. Zowel ten noorden als ten zuiden van de kop is een lager gelegen (beek)dal aanwezig terwijl het terrein in algemene zin in westelijke richting afhelt.

15. Wat is de paleo-ecologische context van het onderzoeksgebied?

Tijdens het onderzoek zijn geen kansrijke sporen aangetroffen. Als het gebouw als huis te interpreteren is dan zal bij het huis een of meerder waterputten behoren. Deze zijn in het algemeen zeer geschikt voor paleo-ecologisch onderzoek.

16. Welke postdepositionele processen hebben zich afgespeeld en wat is het effect daarvan?

De sporen van het gebouw zijn afgedekt door het humeuze dek. Deze hebben de resten beschermd tegen ondiepere verstoringen. Ter hoogte van de vijver is wel sprake van diepere verstoringen. Deze hebben de vijver echter slechts zeer beperkt verstoord.

8.3 WAARDERING

Tijdens het onderzoek zijn twee vindplaatsen aangetroffen. Vindplaats 1 betreft een gebouw met potstal uit de Nieuwe Tijd, dat zich op het achterste deel van het perceel bevindt. Vindplaats 2 een grote kuil, die vermoedelijk als visvijver geïnterpreteerd kan worden. De aangetroffen vindplaatsen zijn gewaardeerd op basis van een aantal waarden: beleving, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit.

waarden	criteria	Vindplaats 1	Vindplaats 2
beleving	schoonheid	Nvt	Nvt
	herinneringswaarde	nvt	nvt
fysieke kwaliteit	gaafheid	2	2
	conservering	2	2
	totaal	2	2
inhoudelijke kwaliteit	zeldzaamheid	3	2
	informatiewaarde	2	2
	ensemblewaarde	3	2
	representativiteit	nvt	nvt
totaal		7	6

Tabel 8.1. Chaam-Alphensebaan 11. Waardering van de aangetroffen vindplaatsen.

8.3.1 VINDPLAATS 1: EEN GEBOUW MET POTSTAL UIT DE NIEUWE TIJD

Wat betreft beleving kan worden vastgesteld dat de vindplaats bovengronds niet zichtbaar is. Deze waarde is daarmee niet van toepassing.

Met betrekking tot de fysieke kwaliteit is kan worden gesteld dat de vindplaats onder een (dunne) oude akkerlaag ligt en daardoor gemiddeld bewaard is. De conservering van de vindplaats komt goed overeen met de gemiddelde situatie van archeologische vindplaatsen op de Nederlandse zandgronden.

Op het gebied van inhoudelijke kwaliteit geldt dat gebouwen uit de Nieuwe Tijd in de gemeente Alphen-Chaam nog nauwelijks onderzocht zijn. Opgravingen van dergelijke gebouwen zijn wel bekend uit Galder, Gilze en Breda.⁹ Dit maakt dat het gebouw een vrij grote zeldzaamheid heeft. De conservering van de sporen is gemiddeld, waarmee de informatiewaarde ook als gemiddeld kan worden aangemerkt. De ensemblewaarde hangt samen met de nog aanwezige bebouwing aan de

⁹ Schabbink 2015, 144.

Alphensebaan 11 en de rest van het erf dat vermoedelijk nog intact in de bodem aanwezig is. Samen geeft dit een hoge ensemblewaarde.

8.3.2 VINDPLAATS 2: EEN (VIS)VIJVER UIT DE NIEUWE TIJD

Wat betreft beleving kan worden vastgesteld dat de vindplaats bovengronds niet zichtbaar is. Deze waarde is daarmee niet van toepassing.

Met betrekking tot de fysieke kwaliteit is kan worden gesteld dat de vindplaats onder een (dunne) oude akkerlaag ligt en daardoor gemiddeld bewaard is. De conservering van de vindplaats komt goed overeen met de gemiddelde situatie van archeologische vindplaatsen op de Nederlandse zandgronden.

Op het gebied van inhoudelijke kwaliteit geldt dat de zeldzaamheid van de vindplaats, gezien het lint van visvijvers die langs de Alphensebaan aanwezig waren niet als hoog te karakteriseren valt.

8.4 SELECTIEADVIES

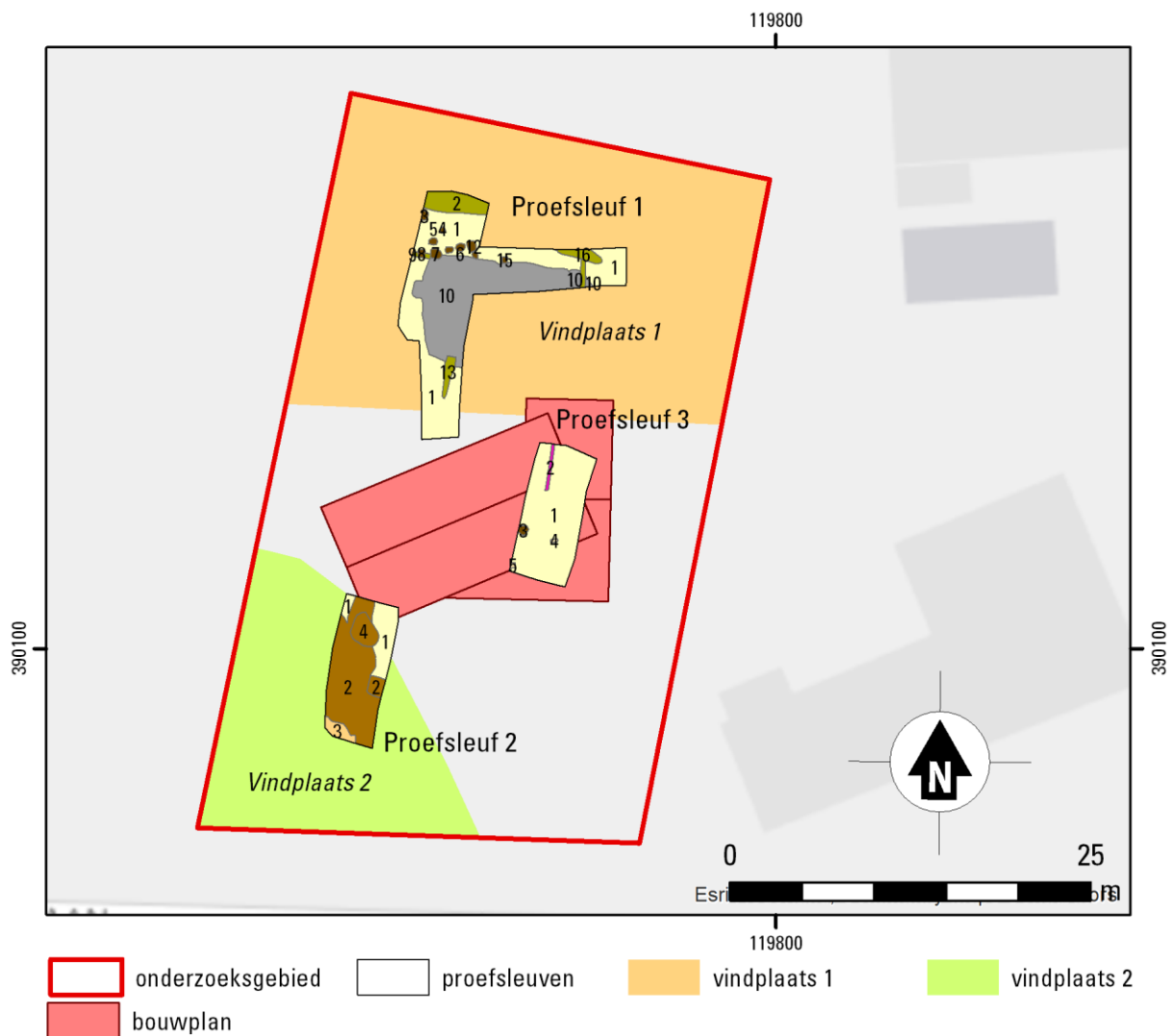

Fig. 8.2. Chaam-Alphensebaan 11. Ligging van de vindplaatsen ten opzichte van de bouwplannen. Schaal 1:500.

Op basis van bovenstaande waardering kan nu een selectieadvies worden verwoord. Vindplaats 1 kan op basis van bovenstaande waardering als behoudenswaardig worden gewaardeerd, vindplaats 2 niet. Het advies op basis van het proefsleuvenonderzoek luidt dan ook dat vindplaats 1 behouden dient te worden. Dit behoud kan *in situ* plaats vinden of *ex situ*. Bij *in situ* behoud blijft de vindplaats behouden voor later onderzoek. Daarbij wordt de locatie planologisch beschermd. *Ex situ* behoud houdt in dat de vindplaats opgegraven wordt.

Voor vindplaats 1 geldt dat deze niet op het gedeelte van het perceel gelegen is waar bodemingrepen gepland zijn. Hierdoor is behoud *in situ* een optie. De voorziene bouw van een nieuwe woning kan doorgang vinden omdat deze de vindplaats niet zal verstoren en de op het achterterrein gelegen vindplaats dient planologisch beschermd te worden.

9 LITERATUUR

- Maas, E., 2021: *Programma van Eisen-Chaam-Alphensebaan 11*, Amsterdam.
- Bosch, J.H.A., 2007: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode. Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2*, Utrecht (TNO-rapport NITG 2007-U-R0246/A).
- Schabbink, M., 2015: *Vier eeuwen boeren, Synthese Oogst voor Malta onderzoek: Archeologische sporen van boerderijen en erven 1250-1650*, Amersfoort (NAR 49).

BIJLAGE I OVERZICHT VAN ARCHEOLOGISCHE PERIODEN

Periode			Datering	
Historie	NIEUWE TIJD	NT C / Nieuwste tijd	1850	
		NT B	1650	
		NT A	1500	
	MIDDELEEUWEN	VROEGE ME	LATE ME	1250
			VOLLE ME	1050-1000
			D. OTTOONS/10de eeuw	900
			C. KAROLINGISCH	725
			B. MEROVINGISCH LAAT	525
			A. MEROVINGISCH VROEG	450
ROMEINSE TIJD			LAAT	270
			MIDDEN	70 na Chr.
	VROEG	19 voor Chr.		
Protohistorie	IJZERTIJD	LAAT	250	
		MIDDEN	500	
		VROEG	(800)-775	
	BRONSTIJD	LAAT	(1100-)1050	
		MIDDEN	1800	
		VROEG	2000	
	Prehistorie	NEOLITHICUM	LAAT	2850
			MIDDEN	4200
			VROEG	5300-4900
MESOLITHICUM		LAAT	6500	
		MIDDEN	7500	
		VROEG	9200-8800	
PALEOLITHICUM		LAAT	35.000 BP	
		MIDDEN	300.000 BP	
		VROEG		

BIJLAGE 2 SPORENLIJST

In deze bijlage is een sporenlijst opgenomen met daarin de volgende velden en afkortingen:

wp	werkputnummer
sn	spoornummer
spoordef	aard van het spoor of de verzameleenheid, bij niet gecoupeerde sporen onder voorbehoud
diepte	diepte van het spoor op basis coupe
coupe	spoor gecoupeerd ja/nee
p-nrs	nummer coupe

WP	SN	SPOORDEF	diepte	GECOUPPEERD	P-NRS	OPMERKINGEN
1	1	C-horizont		Nee		
1	2	greppel	40	Nee		met zandguts geboord
1	3	paalkuil		Nee		
1	4	paalkuil	24	Ja	2	
1	5	paalkuil	25	Nee		met zandguts geboord
1	6	paalkuil	20	Ja	1	
1	7	paalkuil		Nee		
1	8	paalkuil		Ja	0	deel greppel S9
1	9	greppel		Nee		wandgreppel?
1	10	potstal	20	Nee		met zandguts geboord
1	11	paalkuil	10	Nee		met zandguts geboord
1	12	paalkuil		Nee		
1	13	greppel		Nee		
1	14	paalkuil		Nee		
1	15	paalkuil		Nee		
1	16	greppel		Nee		
1	17	greppel		Nee		
2	1	C-horizont		Nee		
2	2	kuil	42	Ja	2	oude verstoring?
2	3	ophogingslaag	16	Ja	2	
2	4	kuil		Nee		
3	1	C-horizont		Nee		
3	2	ploegkrassen		Nee		spitsporenbaan
3	3	paalkuil	28	Ja	2	
3	4	natuurlijke verstoring		Ja	0	
3	5	natuurlijke verstoring		Ja	0	

BIJLAGE 3 VONDSTENLIJST

VN	WP	SN	LN	VERZAMELWIJZE	INHOUD	PNR	OPMERKINGEN	DATUM
1	1	10	1	aanleg	aardewerk			11-11-2021
2	2	999	1	aanleg	metaal mix			11-11-2021
3	2	2	1	aanleg	aardewerk			11-11-2021
4	1	8	1	couperen	aardewerk			11-11-2021
5	1	10	1	aanleg	aardewerk			11-11-2021
6	1	10	1	aanleg	aardewerk			11-11-2021
7	1	10	1	aanleg	metaal non-ferro		kogel	11-11-2021
8	2	2	2	profiel	aardewerk	2		11-11-2021

Bijlage 3.1 Vondstenlijst

VN	Catnr	Aantal	Gewicht	CATEGORIE	BAKSEL	TYPE	VORM	BEGIN	EIND	OPMERKINGEN
1	1	1	3	Ongeglazuurd steengoed	Siegburg	s1- -	-	1280	1500	
1	2	1	66	Roodbakkend aardewerk	-	r-vet-	vetvanger	1350	1650	
1	3	1	56	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1500	1950	
1	4	1	7	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	
1	5	1	24	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	zwaar verbrand, toch nog wat glazuur aanwezig
4	1	1	4	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	
5	1	1	42	Roodbakkend aardewerk	-	r-gra-	grape	1250	1500	
6	1	3	5	Roodbakkend aardewerk	-	r-kop-	kop	1500	1800	
6	2	1	12	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	
6	3	2	6	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1500	1950	
6	4	1	1	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	
6	5	1	4	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1950	
3	1	1	12	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1450	1950	
3	2	1	10	Roodbakkend aardewerk	-	r-kop-	kop	1700	1900	
8	1	1	5	Roodbakkend aardewerk	-	r- -	-	1150	1450	

Bijlage 3.2. Determinatietabel aardewerk.